

зрозуміти, перестає бути “іншим”, втрачає свою власну самість, і може відтепер мислитися нами лише у своїй залежності від наших понять, від нашої волі, від наших бажань.

Можливість подолання цих бар’єрів, на наше глибоке переконання, полягає у залученні до поля традиційної філософської проблематики тих підходів, тих способів відносин, які певна маргінальна частина філософії до сьогодні радше лише несміливо згадувала, ніж використовувала: від досвіду іншого тіла та сексуального досвіду до міжособистісного (а не суто когнітивного) трансцендендування шляхом феноменології довіри, осяяння та любові.

Микола Кравець

Національний лісотехнічний університет України,
м. Львів

ІСТОРИКО-ФІЛОСОФСЬКІ ПЕРЕДУМОВИ АНАЛІЗУ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

У пропонованому вашій увазі аналізі зроблена спроба виділити особливості філософського бачення політичної культури у її хронологічно – змістовному розвитку, уяснити значимість цього феномену у структурі інформаційного суспільства. Нами виділяється соціально – історичний та сучасний зміст проблеми, вона розглядається як два взаємодоповнюючі рівні розвитку сучасного постіндустріального суспільства.

Актуальність дослідження визначається, суперечностями соціального, економічного та політичного характеру притаманними постіндустріальному розвитку людства. У даному випадку проблемами формування інформаційного суспільства у якому базовими поняттями виступають соціум та інформація, що формують особливий “інформаційний простір політичної культури”, що потребує вироблення узагальнюючого підходу до аналізу політичної культури в нових умовах.

Соціально – філософський аналіз політичної культури у контексті розвитку інформаційного суспільства може бути представлений як історія філософського осмислення владної культури соціальних спільнот. Розглянувши особливості кожного із таких типів політичного осмислення можна простежити формування різних типів політичних культур, зрозуміти діалектику формування політичної культури сучасного інформаційного суспільства.

В арсеналі сучасної соціальної філософії європейських наукових шкіл є достатньо ефективні методологічні механізми розв'язання означеної проблеми про що свідчать десятки щорічних конференцій з цього питання у країнах Євросоюзу. Дослідницький арсенал вітчизняної науки зазначає В. Воловик, тяжіє до “поліфонії...замішаній на еклектиці” [1, с. 3], що гальмує розвиток українського суспільства. У той же час, “Нове тисячоліття, яке утверджується, інтенсифікує інтелектуальні пошуки людства, спонукає до переосмислення історії, колишніх досягнень і суперечностей, сьогоденних реалій, причому не лише для того, щоб остаточно поставити всі крапки над “і”, але насамперед з метою формування теоретичного образу того єдиного і невідворотного майбутнього, яке наближається” справедливо зауважують Л. Губерський, В. Андрущенко, М. Михальченко [2, с. 3].

Вперше на владні відносини звернули свою увагу дослідники у Стародавній Греції та Стародавньому Китаї в історично співмірний час V-III ст. до Р.Х. Дослідження Геродота, Фукидіда, Ксенофонта, Платона, Аристотеля поклали початок системному вивченню проблем владних відносин у суспільстві, а отже, і формуванню політичної культури як соціально осмисленого явища буття людини в організованому, нормативно – обмеженому соціополі, а нині і природному середовищі. Як стверджував Аристотель (384-322 рр. до Р.Х.), людина “за природою своєю є істота політична” і тільки гуртом можна забезпечувати собі достатнє життя у суспільному (полісному) співіснуванні. Відомо, що термін “політика” походить від грецького слова *polis* – місто, держава, а його розуміння було пов'язане із дослідженнями Аристотеля.

Протягом всього писемного періоду людської історії проблема влади виглядала і виглядає неоднозначно. Практично в усіх джерелах присутня ідея багатогранності і складності внутрішньої і зовнішньої природи влади. Так, Монтеске стверджував, що “ідея влади і панування...складна і залежить... від множин інших ідей...” [1, с. 166]. Як зазначає В.І.Графський [2, с. 44-45], розповсюдженими ідеями концепційно упорядкованого обговорення проблем владних відносин і їх складових були твори трьох рівнів: політико-філософський (“від діалогів Платона і трактатів Аристотеля” до “Філософії права Гегеля”); політико-наставницький (“від біографії Плутарха і “Артхашастри” Каутільї до “Государя” Макіавеллі [3, с. 295]) ; міфо-етичний, художньо-образний (від древніх міфів до “Утопії” Т.Мора і “Нового прекрасного світу” О. Хакелі).

У сучасній соціальній філософії склалось декілька рівнів розуміння влади, а з ними і розуміння формування системи владних відносин. Широке розповсюдження отримали: біхевіоризм (розуміння влади як особливої соціально-рольової поведінки), фрейдизм (первинно задана вічна потреба, що

реалізується в міжособистісних стосунках), школа Вебера (зв'язок влади з системою особистісних і групових переваг та набором методів соціальної дії). В останній чверті ХХ ст. були зроблені спроби перенести результати, отримані в галузі соціально-лінгвістичного аналізу і теорії соціальних комунікацій, на зміст “владних відносин” [4, с. 17] (М. Фуко, Н. Луман).

Хронологічно діалектика міркувань була досить широкою: від визнання свободи до будь-якого способу утриматися при владі. Це довгий час не суперечило історичній політичній практиці, яка сприймалася позитивно усіма сторонами соціального процесу. Тут були присутні родові владні особливості соціумів на рівні персоніфікованої влади. Вони виражали особливості становлення етносів і наприкінці лежали в руслі національної ідеї, яка заволоділа Європою в ХІХ ст., коли первинно-владне, родове переросло в національне. Однак наявність родового, владного у цей час різні дослідники розуміли по-різному: від повного ігнорування присутності владних особливостей організації суспільства, тобто повної інтернаціоналізації до тези, що первинні владні особливості трансформуються в усвідомленні як національні, і, як наслідок, несприйняття та ігнорування чужої культури. Ідеї діалектичної єдності родового, владного у політичній культурі і загальнолюдського стали формуватися у кінці ХІХ – на початку ХХ століття. Наприклад, у Росії ідея самобутності була введена в ранг принципу. Так, у роботі М.Данилевського “Росія і Європа”, написаній в 1869 році, читаємо: “вполне определенно поставлен принцип противоположения русской самобытности всей западной культуре” [5, с. 8].

Як зазначено вище, проблеми політичної культури займали провідне значення протягом всіх історичних етапів розвитку людства, тому що політична культура виявилась однією з найефективніших рушійних сил соціального розвитку, мірилом якісної характеристики суспільного життя. Вона уособлювала в собі історично-конкретний спосіб життєдіяльності, зафіксований у системі матеріального виробництва і суспільних відносин. Політична культура виділяє із усієї палітри буття індивіда і соціум. Тому вона набуває соціальних діяльнісних характеристик як необхідний елемент зміни природи і самої людини. Іншими словами, політична культура інформаційного суспільства ґрунтуючись на соціально-економічних засадах, передбачає організацію спільної діяльності людей, у нових історичних умовах і з новими до цього небаченими і не до кінця вивченими можливостями.

1. *Монтескье Ш. Избранные произведения. – М.: Политиздат, 1965.*

2. *Графский В.Г. Представление о власти в историко-теоретической ретроспективе // История политической мысли и современность. – М.: Наука, 1988. – С. 42-51.*

3. *Макиавелли Н. Избранные сочинения / Под ред. А.К. Дживелегова. – М., 1982. – 373 с.*

4. *Ньюком Т. Социально-психологическая теория: интеграция индивидуального и социального подходов // Современная зарубежная социальная психология: Тесты. – М., 1984. – 134 с.*

5. *Евреиновъ Г.А. Самобытность или отсталость. – СПб, 1905. – 57 с.*

Людмила Облова

Национальный педагогический университет
имени М. Драгоманова,
г. Киев

ОБ ОТЧУЖДЕНИИ НЕОТЧУЖДЕННО

Нормативное понимание отчуждения, независимо от года издания и старания собирания энциклопедии, красной ниткой несет мысль об объективном превращении сущности живого в иное. Выходит, что исходной ситуацией отчуждения принято считать превращение в свою противоположность. Угрозой же веет от отчуждения не чем иным, как появлением неподвластности того, что было “в твоих руках”. Таким образом, отчужденные, они же информативные представления отчуждения говорят, что сущность способна на трансформацию, в результате которой ей предстоит “противолечь” неподвластному. Идея такого противостояния и есть отчуждением наяву.

Возможно, говоря об отчуждении, нужно вести речь, отталкиваясь не от превращений в свою противоположность и появления неподвластного, а исходить из того, что противоположности не превращаются, а неподвластное не довлеет. Это задаст меру необходимости мыслить отчуждение непредвзято.

Итак, противоположности не способны на превращения, ибо их “вращения” происходят в самих себе, то есть неотчужденно. Не двояко, а амбивалентно. Без извращений и переработок. Поэтому то, что противостоит, без стеснений прячется за свою “половину”. Оно всегда “на обороте”. Речь идет не о покрытии, а сокрытие.

Сокрытие – это нерасчлененность себя в своем пределе, естестве. Это откровение непреодолимого единства абсолютно разного в том, что происходит. Сокрытие – прощение себя в себе, то есть бережное (покаянное, чуткое) к себе и миру отношение. Это не лелеяние мысли о собственной непревзой-